

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Etické problémy na oddělení psychiatrické nemocnice

Autor práce: Bc. Jindřich Houška

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Mgr. et Mgr. Alena Pikhartová, Ph.D.

Datum: 10.5.2017

S potěšením mohu v úvodu posudku konstatovat, že jsem předloženou diplomovou práci četla ráda a poměrně snadno – práce má logickou výstavbu, gradaci, obsahuje autorovu jedinečnou empirickou zkušenost a relativně vyspělou schopnost reflexe jak dané instituce (PN = psychiatrická nemocnice), tak reflexe vlastního přemýšlení o zkušenosti z tohoto zařízení.

V úvodu práce jsme seznámeni s její strukturou. Nejdříve je víceméně teoreticky představena psychiatrická nemocnice, zdravotně sociální pracovník (v ní) a skupina klientů psychiatrické nemocnice (především lidé se závislostí, poruchou chování a poruchou osobnosti). Z etických teorií autor vybírá a představuje deontologickou etiku, utilitaristickou etiku a etiku péče. Z etických kodexů pak Mezinárodní etický kodex sociální práce – principy, Etický kodex sociálních pracovníků České republiky, Mezinárodní listinu práv hospitalizovaných psychiatrických pacientů (viz např. stranu 45). Z dalších předpisů se odvolává k Organizačnímu předpisu dané PN, Hippokratově přísaze, Etickému kodexu České lékařské komory a zákonu č.198/2009 Sb. Dále autor identifikuje a popisuje celkem pět potenciálně eticky významných situací, se kterými byl konfrontován během své tříměsíční stáže na příjmovém oddělení PN. Každou situaci pak prověřuje skrze zvolené tři etické přístupy, relevantní kodexy a předpisy. Vyjadřuje se ke svému reálně žitému dilematu, zda v dané situaci zasáhnout či nezasáhnout. V diskusi konfrontuje svá vlastní zjištění (založená na osobní empirické zkušenosti) s odbornou literaturou. Závěrem práci shrnuje.

Z formálního hlediska práci nic nechybí, má všechny náležitosti. Při odkazování na zdroje bych doporučovala lépe rozlišovat, kdy se jedná o sekundární zdroj, kdy o kapitolu ze sborníku nebo kapitolu v knize (např. str. 24, pozn. č. 51 – mělo by být více jasné, že Reamer je citován dle Nečasové z knihy O. Matouška). Autor vybírá dobrou a kvalitní literaturu, umí se v ní orientovat, navzájem jednotlivé zdroje porovnávat, vzít si ze všech zdrojů shrnující ponaučení (např. str. 25-31, kde reflektuje nejednotné pojetí hodnot a principů v sociální práci; jako nejvyšší a řídicí princip pak shodně s autory - Kutnohorská, Herůfek, Rotter, Šrajcar – představuje lidskou důstojnost). Nesetkáme se s používáním pochybných internetových stránek, kopírováním wikipedie apod. Pracuje s velkým množstvím literárních zdrojů (byť převážně českých), ale navazuje při tom na své kolegy-předchůdce z TF JČU, kteří se touto problematikou zabývali. V tomto směru považuji práci s literaturou za zdařilou.

Z jazykového hlediska práce obsahuje průměrně jeden překlep na stránku. Čtení textu pak komplikuje fakt, že autor velmi často používá chybně čárky ve větách. Slovní zásoba je ovšem pestrá, jazykové vyjadřování obratné.

Obsahově ráda zopakuji, že se jedná o inspirativní čtení. Moje poznámky k práci jsou na rovině námětů k vylepšení:

- 1) Definice sociální práce přichází na str. 21 v kapitole Hodnoty a principy související s výkonem (zdravotně) sociální práce. Zabývat se vymezením sociální práce je sice funkční, tuto kapitolu bych však předsadila před kapitoly o psychiatrické nemocnici, kodexech a roli sociálního pracovníka. Preferovala bych postup od obecností (tj. definice sociální práce a její rozdíl od zdravotně sociální práce) ke konkrétnostem (tj. fungování konkrétní psychiatrické nemocnice a zapojování zdravotně sociálního pracovníka do multidisciplinárních týmů).
- 2) Na str. 33 při vyjmenovávání poruch osobnosti bych preferovala vycházet raději ze samotné MKN 10 než z pojetí autorů, kteří o psychopatologii píší (Vágnerová; Malá, Pavlovský).
- 3) Větší pozornost a důkladnější nastudování by si zasloužila etika péče. Autor práce obhájí výběr etiky péče tím, že sociální oblast je prostředí, ve kterém dominují ženy (str. 44). Odvolává se přitom pravděpodobně nepřímou na původní práci C. Gilliganové (v rámci překlepů ji přejmenovává na Gillighanovou, str. 44) z roku 1982 (publikování In A Different Voice, samotné výzkumy proběhly dříve). Od té doby proběhlo nespočet výzkumů prověřujících, zda etika péče je skutečně výhradně doménou žen. Existence dvou morálních orientací (na péči a na spravedlnost) byla potvrzena, nikoli však jejich striktní vázanost na pohlaví. Etika péče pak nezdurazňuje pouze empatii a vzájemnost (str. 50), ale vidí jedince v celém komplexu vztahů, vazeb a sociálních sítí, ve kterých funguje. Zohledňovány by měly být potřeby všech zúčastněných. S tím pak souvisí má poznámka k autorově analýze. V reflexi daných etických problémů mi opakovaně chybělo právě zohledňování všech, vyslechnutí si argumentů druhé strany. Kupříkladu umím si představit, že i primář (str. 46-47) má své potřeby, kapacity, možnosti atd., a neměl by se za každou cenu obětovat pro blaho svých pacientů (leckdy možná i neodbytných, kverulantních či hypochondrických). Jde ze strany primáře skutečně o rozhodnutí na základě *nálady* a *času*, anebo vychází primář ze zkušeností, reálných možností? Čímž neobhajují, že dané zařízení má zavedené správné praktiky. Snažím se jen ukázat oblast, kterou dle mého názoru autor ve svých reflexích opomenul. Obdobně bych se zajímala o to, co vedoucího sociálního pracovníka vedlo k tomu, aby zavedl pravidlo, že organizace zabývající se dlouhodobou problematikou těchto klientů (tzn. vedoucího sociálního pracovníka) musí nejdříve žádat telefonicky o povolení vstupu do PN za účelem konzultace s konkrétním klientem (str. 53).

Celkově práci považuji za příkladné provázání studia s praxí. Autor dobře pracuje s literaturou – zná ji, umí najít tu kvalitní a aplikuje ji do praxe. Ovšem ne zcela mechanicky a slepě, nýbrž se schopností nadhledu a reflexe vlastního myšlení. Domnívám se, že autor má v sobě potenciál: 1) vidět/identifikovat problematická místa v praxi; 2) nalézt možné cesty změny situace k lepšímu, humánnějšímu, společensky vyspělejšímu přístupu. Z textu vnímám a oceňuji, že se autor sám během psaní práce posunul od ráznějších řešení (*sjednat nápravu*) k těm diplomatictějším (chvála *umírnělosti* v závěrečné diskusi). Osobně bych navrhovala práci hodnotit jako výbornou nebo velmi dobrou, s přihlédnutím k průběhu obhajoby.

Alena Pikhartová

Mgr. et Mgr. Alena Pikhartová, Ph. D.